

membra vertentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior enim cælo est, de qua loquimur; abyssus profundior, cui laudes dicere conamur. Denique quem omnis creatura non capit, ipsa immaculato utero clausum gestavit. Hæc est enim quæ sola meruit Mater et Sponsa vocari. Hæc primæ mortis damna resolvit, hæc homini perditio redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri poenam intulit mundo, Mater Domini nostri gaudium attulit mundo.

A Auctrix peccati Eva, auctrix meriti Maria..... (et cætera fere ex Augustino in sermone 18 de Sanctis).

Ex hac homilia colligimus primo, Assumptionis vocabulum tempore Autperti jam tum in usu Ecclesiæ fuisse. Secundo, auctorem ita sententiam suam moderari, ut nihil de corporea Deiparæ Assumptione definiat: sed ut sive in corpore, sive extra corpus, assumptionem super cælos credamus. Quæ etiam sententia fuit Adamnani in lib. 1 de Locis sanctis; et Anonymi, qui Itinerarium S. Willibaldi litteris mandavit, infra, tametsi aliter sensit sanctimonialis ejusdem Itinerarii auctor.

S. AMBROSII AUTPERTI

BENEVENTANI ABBATIS

SCRIPTA QUÆ EXSTANT OMNIA.

Plura scriptorum S. Ambrosii Autperto attributorum nunquam tam evidenter genuina esse visa sunt quin aliis auctoribus ascripta fuerint et cum horum operibus data. Talem vicem habuerunt Commentaria in Cantica et in Apocalypsim, necnon tractatus de Conflictu vitiorum et virtutum. Hæc omnia nos ipsi jam variis locis protulimus: primum scilicet tomo S. Augustini tertio in Append. (Patrol. XXXV), secundum tomo S. Ambrosii Mediolanensis quarto (Patrol. XVII), tertium denique tomo jam laudati S. Augustini sexto in Append. (Patrol. XL). Illuc igitur lectorem nobis revocare sufficiat.

SERMO DE CUPIDITATE.

(Ex ms. cod. illust. dom. Chauvelin, ante annos 800 exarato, apud Martene Amplis. Coll. tom. IX.)

OBSERVATIO PRÆVIA.

Ambrosius Autbertus, quem nonnulli Caroli Magni magistrum et archicancellarium perperam faciunt, ex Galliarum provincia ortus, intra Samnii regionem apud monasterium S. Vincentii de Vulturno monachum induit. Cum esset impeditioris linguæ, promptam loquendi facultatem meritis beatissimæ virginis Mariæ recepisse fertur, idque adeo feliciter consecutus est, ut viri eruditissimi titulo a Paulo Warnefridi decoretur. In monasterio sic vixit, ut inter sanctissimos monachos adnumerari, ac demum ad abbatialem dignitatem promoveri meruerit. Obiit anno 779.

Plura, quæ recenset Chronicon S. Vincentii, ingenii sui monumenta reliquit. In Leviticum scilicet,

B in Cantica Salomonis, in Psalterium, librum etiam de Conflictu vitiorum, et homilias, præter commentarium in Apocalypsim, quod præcipuum ejus opus est, doctrina et pietate non vulgari conditum. His cap. 91 Sigebertus et Trithemius addunt librum de Cupiditate, quem excidisse putat Philippus Labbeus in Dissertatione historica de Scriptioribus ecclesiasticis. Verum qui diu latuit in tenebris, opo pervetusti Codicis illustrissimi domini Chauvelin, annorum circiter 800, prodit tandem in lucem, ubi Sermonis non Libri titulum habet. Ipsi subjiciam sermonem in Purificatione B. Mariæ, et homiliam in Transfiguratione Domini. Illum ex mss. S. Germani a Pratis ac Floriacensi invicem collatis, hanc vero ex duobus manuscriptis bibliothecæ Corbeicensis monasterii hic exhibemus.

INCIPIT SERMO.

1. Sanctorum Ecclesiam, fratres charissimi, esse Dei agrum quis dubitet? cum Apostolus clamet: *Dei agricultura estis* (I Cor. iii, 9), et Dominus in Evangelio de jacto semine testatur, *aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum* (Luc. viii, 8). Si ergo ager est, ut Apostolus docet, cultura indiget: cultura autem non indigeret, nisi spinas vitiorum germinaret. Et quidem apta comparatio de agro ad corda hominum trahitur, quia sicut ille corporales, ita hæc spirituales sentes et tribulos gignant. Unde et in prima maledictione fi-

guraliter expressum est, *Spinæ et tribulos germinabit tibi* (Gen. iii, 18). Sed hoc habent inter se dissimilitudinis quod in ruribus terræ ex multis radicibus plures germinentur spinarum aculei, in terrenorum vero cordibus omnium vitiorum punctiones ex una prodeunt radice cupiditatis. Cum enim aliud vitium gulæ gastrimargiæ, aliud fornicationis, aliud invidiæ, aliud iræ, aliud tristitiæ, aliud vanæ gloriæ, aliud cenodoxiæ, aliud superbiæ, multa ex seipsis atque innumera proferant germina, ex una tamen, ut dictum est, pullulant cupiditatis radice, Apostolo

attestante, qui ait : *Radix omnium malorum cupiditas* (1 Tim. vi, 10); quam videlicet sancti Dei Ecclesiae predicatorum, sive in Veteri sive in Novo Testamento, tanquam fortes agricolae, modo increpationibus, modo suasionibus, modo terroribus, modo blandimentis, quasi quibusdam aratris, fossoriis, rastris, sarculis conati sunt a terrenorum cordibus funditus evellere; sed non potuerunt, etiam cum multum in hoc opere desudarent. Inextricabile enim atque, ut ita dixerim, ineradicabile malum est, cujus ramos quomodo amputare quaesieris, eo amplius multipliciora gignit virgulta quae amputes. Quamobrem, quia funditus eradicari non potest, semper ramorum ejus copia succidenda est. Et quia nostris modo temporibus jam pene totum mundum occupasse cernitur, libet pro viribus desuper acceptis nos quoque in ejus extirpatione quoquo valuerimus ingenio desudare.

2. Sed occurrit nobis interim quaestio quomodo, ut de caeteris taceamus, ex cupiditate superbia prodire credatur, cum alia Scriptura aperte testatur, *Initium omnis peccati superbia est* (Eccli. x, 15). Si enim initium omnis peccati superbia, quomodo radix omnium malorum est cupiditas? nisi quia unum sunt, et utraque ab invicem prodeunt, cum et cupiditatem superbiam, et superbia cupiditatem gignit: quod in primo parente evenisse cognoscimus, in quo scilicet nisi cupiditas illa praecessisset, qua Deo similis fieri voluit, nunquam se contra auctorem suum in superbiam erexisset; et tamen nisi superbia tumuisset, nequaquam talia appetere praesumpsisset. Quae nimirum duo principalia vitia ita conjungit, ita describit Joannes apostolus, ut postpositis aliis, quasi haec sola in mundo esse fateatur, ex quibus illa omnia originem ducere probantur. Ait enim: *Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae* (1 Joan. ii, 16).

3. Quanquam autem ubi concupiscentiam sonat, ibi consequenter et superbia intelligatur, nobis tamen nunc de utraque disserendum est; contra unam cupiditatem disputandum: quae nimirum cujus mentem plene possederit, eam protinus idolorum culticem efficit. Occidendus sum talia docens, lapidandus sum talia promens, nisi haec eadem apostolus gentium testetur. Ipse enim ait: *Et avaritia quae est idolorum servitus* (Ephes. v, 5). Quis autem, rogo, Christianorum quamlibet audiat vocem, si eum aliquis infidelium et simulacris deditum vocet? Et tamen cupit esse, quod, quia sit, non vult audire. Dicit fortasse quilibet ex ipsis, quomodo idolis serviat, qui terrenis desiderii aestuat? Audi, quisquis ille es, rationem breviter: Deus fide colendus est, fides autem cognitione Dei consistit, cognitio vero Dei in obedientia praceptorum intelligitur, quia et Paulus de quibusdam dicit: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (Tit. i, 16). Et Joannes in Epistola sua haec eadem attestatur: *Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est* (Joan. ii, 4). Deus itaque jubet abstinentiam, antiquus hostis persuadet voracitatem; ille imperat sobrietatem, iste

ebrietatem; ille castitatem, iste fornicationem; ille humilitatem, iste superbiam; ille concordiam, iste discordiam; ille pacem, iste litem; ille mansuetudinem, iste iracundiam; ille dilectionem, iste odium; ille largitatem, iste tenaciam; ille elemosynam, iste rapinam; ille veritatem, iste mendacium; ille non jurandum, iste perjuriis insistendum; ille fraude abstinendum, iste falsis testimoniis inhærendum; ille mandat *de ligno scientiae boni et mali ne comedatis*, iste e contra: *In quacunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum* (Gen. ii, 17). Ille jubet: *Non concupisces uxorem proximi tui, non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, non universa quae illius sunt* (Deut. v, 21); iste vero suadet: *Haec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*. Age nunc videamus cujus cultor homo existat, et cui verbo mentitur. An illius cujus imperium perficere videtur? Et quis non videat, quia ipse hominis famulatus cultorem eum faciat cui deservit? In quibus nimirum verbis patenter innuitur, eos qui cupiditati student, daemonum cultores existere, etiamsi hoc beatus Paulus non affirmaret.

4. Hujus cupiditatis malum, quod cuncta praecellit et superat, et a quo omnia mala pullulant, alibi sacra Scriptura ita detestando prodit dicens: *Avaro nihil est scelestius*; rursusque: *Nihil est iniquius quam amare pecuniam* (Eccli. x, 9 et 10). Quid mirum si eandem cupiditatem idolorum culturam Apostolus vocet? quod videlicet cupiditatis multimodum malum nequius divitum corda, quam pauperum devastat; quia etsi multa in hoc saeculo pauperes habere concupiscunt, non tamen multa assequi possunt, ac per hoc cum eis effectus concupiscentiae minor redditur, nocendi quoque malitia temperatur. Divites vero quia plura adipisci possunt, ut plurima inveniant, multipliciora peccandi argumenta inquirunt. Quasi enim quidam ignis est cupiditas, quae et in aliis magis, in aliis vero minus ardet; ubi tamen ardere incipit, nunquam dicit: Sufficit, exemplo ignis corporalis, qui tanto vehementius flammam multiplicat, quanto abundantius multitudinem lignorum acceperit. Hinc enim scriptum est: *Avarus pecuniis non impletur* (Eccli. v, 9).

5. Haec certe radix omnium malorum primum virgultum invidiam gignit, Jacobo attestante, qui ait: *An putatis quia inaniter Scriptura dicit: Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis* (Jac. iv, 5)? Hinc per Salomonem dicitur: *Contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias, et animadverti patere invidiae proximi* (Eccli. iv, 4). Constat namque et verum est quia in hoc aliis invidemus quo illos sive in rebus temporalibus, sive in mundi honoribus aequari volumus. Unde qui mortiferum invidiae virus quaerit extinguere, studeat necesse est in hoc saeculo nihil quod transeat ex desiderio quaerere, audiat denique cujus membrum sit quisquis hoc vitium cavere negligit. Scriptum quippe est: *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum* (Sep. ii, 24).

Imitantur autem illum qui sunt ex parte ejus. Inter hæc autem sciendum nobis est quia sunt nonnulli qui in divitiis vel honoribus alios quidem præcellere volunt, sed tamen eos quos ante ire non possunt minime insequuntur: nonnulli vero tanta invidentiæ flamma adversus eos accenduntur, ut æquo animo vel rectis oculis nequaquam illos respicere possint. Hinc etiam exoritur homicidii meditatio, et nisi effectus perpetrandi divinitus subtrahatur, aut occulte veneni suffocatione, vel quolibet ingenio, aut aperte isto materiali gladio vita perimitur. Quod videlicet idcirco quidam peragunt, ut illis peremptis, qualibet arte bona illorum vel honores injuste praeipiant; quidam vero non ut aliena lucra vel ministeria assequantur, sed tantum ut illi quibus invident eadem amittant; quod si etiam illorum vitam extinguere nequeant, tenentur tamen jam homicidii rei ex ipsa odii meditatione. Unde Joannes quoque in Epistola sua dicit: *Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et citis quia omnis homicida non habet hæreditatem in regno Christi et Dei* (Joan. iii, 15). Ubi autem jugis odii meditatio insederit, nocendi quoque malitia non deerit. Inquiri namque semper infelix in quo viventem lædere possit, quem ut vellet perimere funditus non potuit. Jungit semetipsam amicitii inimico vel causidico illius, cui fortassis pridem nec eloqui volebat; et cum pro certo sciat quod sine causa calumnia illum torquet, non veretur tamen, dum contra unum sævit, pro altero perjurium vel falsum testimonium perpetrare, nec recordatur illius sententiæ qua dicitur: *neque perjuri regnum Dei possidebunt* (1 Cor. xv, 5). Et illud: *Testis falsus non erit impunitus* (Prov. xix, 9).

6. Jam vero qualiter pauperes a divitibus opprimantur, quibusve modis atque ingeniis laboribus suis fraudentur, plenius vel illi qui agunt, vel illi qui patiuntur sciunt, quam nos qui hæc partim ex divinis voluminibus, partim ex opprimentium erumpentibus foras nequissimis machinationum signis addiscere quærimus. Alii namque, et maxime hujus sæculi principes, humana tantum gratia quorundam justitiam pravo judicio subvertunt, ne judicium suorum animos offendant; timent etiam seditionis causa temporalem amittere honorem, nisi juxta ministrorum suorum agant voluntatem. Derivant subtilitatis ingenio leges quas vel ipsi vel alii promulgaverunt, ad aliud quod ipsæ non sonant, et tandiu calliditatum argumentis insistant, usquequo quod justum est quasi recte pervertant. Ita namque præfatam edicti legem arte diabolica rimantur, ut etiam repugnantem apertam justitiam ad quod [F. ad quem] voluerint iniquitatis errorem inflectant. Quibus nimirum recte per Isaiam a Domino dicitur: *Væ qui dicitis malum bonum et bonum malum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum* (Isa. v, 20). Et de quibus rursus per eundem prophetam Dominus loquitur dicens: *Væ qui condunt leges iniquas, scribentes injustitiam. Scripserunt ut opprimerent pauperes in judicio, et vim facerent causam humi-*

lium populi mei, ut essent viduæ præda eorum et pupillos diriperent (Isa. x, 4). Leges etenim iniquas condunt, et scribentes injustitiam scribunt, qui locutionis suæ stylo ante humanos oculos prave disserunt quod intus in cordibus suis recte noverunt; ad quos profecto lamentabili voce idem propheta sermonem dirigit cum subjungit: *Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis? ad cujus fugietis auxilium? et ubi derelinquetis gloriam vestram* (Ibid. 3)? Quibus etiam comminando per quemdam sapientem sermo divinus loquitur, dicens: *Audite reges et intelligite, discite judices finium terræ, præbeate aures vos qui continetis multitudines, et placeatis vobis in turbis nationum: quoniam data est a Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur: quoniam cum ministri exsetis regni illius, non recte judicastis, neque custodistis legem justitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis: quoniam judicium durissimum in his qui præsumunt fiet, et potentes poterit tormenta patientur, et fortioribus fortior instat cruciatio* (Sap. vi, 2 seq.).

7. Alii vero sola rerum temporalium cupiditate judicium rectum modo pervertunt, modo conservant, quia et uni justitiam subtrahunt, et eandem alteri vendunt. Dies ille etenim [Leg. De illis etenim] qui muneris acceptione rectum pervertunt judicium per Isaiam prophetam Judææ dicitur: *Principes tui infideles, socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones: pupillo non judicant, et causa viduæ non ingreditur ad eos* (Isa. i, 23), ac de quolibet eorum Spiritus sanctus per Salomonem dicit: *Qui cognoscit in judicio faciem, non facit bene. Iste et pro buccella panis deserit veritatem* (Prov. xxviii, 24). Et rursus: *Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate judicii* (Prov. xviii, 5). Tales nimirum vitandos esse, in eodem libro eloquium Dei admonet, cum dicit: *Ne amuleris malos, nec desideres esse cum eis. Quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur* (Prov. xxiv, 4). Qualis autem retributio illos subsequitur, ibi manifestatur cum dicitur: *Rapina impiorum detrahet eos, quia noluerunt facere judicium* (Prov. xxi, 7). Horum oppressionibus ad vindictam judicii Dominus provocatur, sicut ipse per Psalmistam testatur, dicens: *Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus* (Ps. xi, 6). O dives! o cupiditate cæcus! o judex perversus! si pauperem jacentem sub pedibus tuis despicias, dominum ejus et tuum exurgentem adversus te iratum cur non expavescis? Solet enim plerumque de vobis vindicta subita fieri, ossa etiam vestra et carnes sicut cuidam nuper contigisse narratur, in sepulcris igne consumi. Sed cum unus ad damnationem subtrahit, cum gehennæ incendiis spiritu mancipatus, etiam in monumento corpore crematur; alter ad oppressionem nequius inflammatur. Audi terrenis felicitatibus dives, cælestibus bonis egenus, audi

quid tibi iudex omnium Deus dicit : *Non facies violentiam pauperi, quia pauper est ; neque contores egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam ejus, et configet eos qui confixerunt animam ejus* (Prov. xxii, 22).

8. At contra hi qui causam recti iudicii præmio non mutant, sed vendunt, nihil se tali in facto deliquisse existimant ; proponunt enim sibi quasdam risui dignas fabulas, et dicunt : Causam cujuslibet facere et munus non accipere angelicum est, facere et accipere humanum est : non facere et accipere diabolicum est. Quos ego interrogare studeo, utrum hoc quod humanum dicunt, peccatum sit, an non ? Dicite, quæso, si mandata Dei violare peccatum sit an non sit ? Et certe in verbis Dei, in lege divina generaliter cunctis sub uno præcipitur : *Non accipies munera, quia munera excæcant oculos sapientum, et mutant verba iustorum* (Deut. xvi, 19). Atque iterum : *Iuste quod iustum est exsequeris* (Ibid. 20). Quomodo enim iuste quod iustum est exsequitur, qui non propter iustitiam, sed propter pecuniam in iudicio rectam sententiam proferre videtur ? Cur non videatis, miseri, in quantum vestra desipiat locutio, qui dum malorum angelorum facta verbo detestamini, bonorumque dicta laudatis, operibus blasphematis ? Cur quod laudatis non imitamini, sicut quod vituperatis detestamini ! An forte nec ad bonorum angelorum nec ad malorum pertinere numerum vos creditis, qui nec illos, nec istos imitari conamini ? Sed nolite vos fallere, diabolicum est omnino quidquid a præceptis Dei videtur deviare. Quo contra de iusto iudice recte alibi dicitur : *Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitabit* (Isa. xxxv, 15). Ubi subaudiendum est, quia si is qui manus suas ab omni munere excutit, in excelsis habitabit, qui hoc non facit, non in excelsis cælorum, sed in inferioribus terræ, quibus inferi declarantur, manebit. Ab hac muneris acceptione immunem se Samuel ostendebat, cum de principatu plebis Israeliticæ deiectus dicebat : *Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc, ecce præsto sum, loquimini de me coram Domino, et coram christo ejus, si de manu cujusquam munus accepi, et contemniam illud hodie, restituamque vobis* (I Reg. xii, 2). Et ne forte is qui sine præmio donationis, legum iustitias recte defendit, sine divina recompensatione in opibus spiritualium munerum existere crederetur, occurrit Dominus, et propheta admonendo [admonente] repro-mittit, dicens : *Quærite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, etc. ; et si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur ; et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt* (Isa. i, 17). Hinc per Salomonem inestimabili pietatis affectu loquitur et dicit : *In iudicando esto misericors pupillis ut pater, et pro viro matri illorum, et eris velut filius Altissimi obaudiens, et miserebitur tui magis quam mater* (Eccli. iv, 10). Sed tu, o fornax succensa avaritiæ æstibus inflammata, magis stipulam quam te succendat, quam abolitionem peccatorum, quam te ab igne defendat inquiris. Quid est, quæso, quod

acquiris, quid est quod amittis ? res utique peritura quam acquiris, res semper mansura quam amittis. Dic, inquam, quod tibi majus præmium repromittere potuit, quam ut te pro solo ejus amore rectas iudicii sententias proferentem in filium assumens, non solum tanquam mater foveat, verum etiam plusquam mater internis visceribus tui misereatur ? At, inquit multi, non accipimus de his qui inopia paupertatis laborant, sed de his qui divitiis abundant ; quibus econtra nos dicimus quoniam nihil interest utrum diviti an pauperi iustitiam Dei quis vendat. Simili enim ex utroque pœna plectetur, si quod Dei est non gratis exsolverit, sed suis usibus, lucris atque negotiis applicaverit. Solent quoque hi muneris ipsius nomen inmutari, et dicunt se non munus accepisse, sed salutationem : quos utique nescio utrum magis stultos, an etiam versutos appellem ; quibus nimirum dicendum est ut attendant quidem quod acceperunt, et non sibi applaudant ex eo quod novum illi nomen imposuerunt. At, inquit, nos dationem non quaerimus, ipsi nobis sponte sua tribuunt, quid ad nos pertinet si voluntarie donum impendunt ? Quibus econtra nos respondemus : Verum est omnino quod dicitis, sponte sua tribuunt, sed ideo sponte tribuunt quia aliter iustitiam non inveniunt. Nam nollet utique dare, si aliter ad iustitiam potuissent pervenire, ac per hoc et voluntarii quodam modo et inviti dationem vobis exsolvent.

9. Dumque his et quamplurimis Scripturarum testimoniis tales convincimus, non eos esse debere, qualibet arte, quolibet ingenio munus vel salutationes appetere ; amissa fronte pudoris, in querelam prosiliunt dicentes : Si hæc ita se habent, quomodo palatia stabunt ? quomodo iudices dominis suis placebunt ? Quo contra nos veraciter dicimus quia inde magis palatia ruunt unde, secundum vestram sententiam, quasi stare videntur. Inde enim gens super gentem venit, inde regnum adversus regnum consurgit, inde una natio coram alia cadit, inde clades, inde fames, inde excidia, inde oriuntur discrimina, et unde dominus terrenus placatur, inde Dominus cœlestis ad iracundiam provocatur. Ilac de causa beatus Apostolus dicit : *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli, et desideria multa et inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem* (I. Tim. vi, 9), ac per Salomonem dicitur : *Qui festinat ditari, non erit innocens* (Prov. xxviii, 20). Et rursus : *Si dives fueris, non eris immunis a delicto* (Eccli. xi, 10). Hac de causa difficultatem intrandi regnum cœlorum talibus Dominus proponit, dicens : *Difficile qui pecunias habent regnum cœlorum intrabunt* (Matth. xix, 23). Et rursus : *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem regnum cœlorum intrare* (Luc. xviii, 25). Quæ videlicet Scripturarum testimonia dum hesternæ die cuidam hujus sæculi opulentissimo principi proponerem, respondit mihi : non de substantivis pecuniis, sed de divitiis intelligi debere. Sed parce tibi, quæso, optime amice, adime vanam securitatem ; intueri

quid in his Hieronymus, quid Ambrosius, quid Augustinus, quid scripserit B. Gregorius : illis credo qui Apostolum sequentes radicem omnium malorum cupiditatem esse pecuniarum dixerunt, non divites accusantes, sed appetitum divitiarum condemnantes. Vera enim est Scripturæ sententia Spiritu Dei prolata, qua dicitur : *Nihil est iniquius quam amare pecuniam* (Eccli. x, 10). Quo contra beatus Apostolus dilectum discipulum admonet dicens : *Divitibus hujus sæculi præcipe non sublime sapere, nec sperare in incerto divitiarum, sed in Domino vivo, qui præstat nobis omnia abundantanter ad fructum* (1 Tim. vi, 17), benefacere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.

40. Ego autem ut cœptum exstirpandæ cupiditatis non refugiam laborem, ecce, o cupidi, multum qualibet arte acquisistis, multum quolibet ingenio coacervastis; sed nunquid Salomoni vos adæquari potuistis? quid nunc ille possidet ex his in quibus laboravit? nunquid non, ut ille dixit, totum quod laboravit vanitas est? ipse enim ait : *Magnificari opera mea, ædificavi mihi domos, plantavi vineas, feci hortos et pomeria, et consepsti ea cuncti generis arboribus. Extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarent silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui. Armenta quoque et magnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum, et substantias regum ac provinciarum : feci mihi cantores et cantatrices, et delicias filiorum hominum. Scyphos et urceos in ministerium ad vina fundenda, et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem, et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate fruere, et oblectari se in illis quæ paraveram. Et hanc ratus sum partem meam, si merer labore meo. Cumque reversus essem ad universa opera quæ fecerant manus meæ, et ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole* (Eccli. ii, 4). Quid itaque vanitate plenius, quam ibi hominem toto mentis desiderio velle divitias congregare, ubi eum non licet in perpetuum habitare? quo contra Dominus admonet, dicens : *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, et ubi fures non fodiunt nec furantur* (Matth. vi, 19). Quid etiam infelicitis quæ pene cunctam mundi felicitatem acquirere, et in punctum ad inferna descendere? Talium dementiam beatus Job conquiendo redarguit, dicens : *Quare impii prosperantur? bene est illis qui male agunt, sublevari sunt, confortati que divitiis, semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securæ sunt et pacatæ, et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit, et non abortivit; vacca peperit, et non est*

A *privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, exsultant iusibus, tenent tympanum et cytharam, et gaudent ad sonitum organi, ducunt in bœnis dies suos, et in punctum ad inferna descendunt* (Job. xxi, 7). Illic Dominus in Evangelio hæreditatem dividere cupientibus, ut ab omni avaritia caverent ait duobus fratribus : *Homini cujusdam divitis uberes fructus ager attulit, et cogitabat intrare, dicens : Quid faciam, quod non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit : Hoc faciam, destruam horrea mea, et majora faciam, et illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, et bona mea : et dicam animæ meæ : Anima, habes bona multa posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe et epulare. Dixit autem illi Deus : Stulte, huc nocte repetunt animam tuam a te : quæ autem parasti, cujus erunt* (Luc. xii, 19)? Quid quoque dementius quam in acquisitione etiam totius mundi lætari, et unius animæ perditionem incurrere? Unde et Dominus in Evangelio dicit : *Quid prodest homini si universum mundum lucratur, et animæ suæ detrimentum patiatur* (Matth. xvi, 26)? Et rursus : *Quam dabis homo commutationem pro anima sua* (Ibid.)? Tu autem, o Babylonis incendium, animam tuam terrenis commodis venditans, pauperi dicis : Da, da hoc vel illud, quia si nunc dare nolueris, gaudebis postea si dare poteris. Renitentique crimen impingis, repugnantem vinculis astringis, verberas et cædis, et sic quoquo pacto ad rem desideratam pertingis. Væ insatiabilis lues, ecce quantum concupisti, forte totum acquisisti, putas quia sonnium vidisti, non est tuum quod possedisti, quia sicut nihil in hunc mundum veniens defers, sic nec rediens de mundo aliquid tollis. Pauli tibi vox convenit, *nihil intulimus in hunc mundum, sed nec auferre quid possumus* (1 Tim. vi, 7). Job quoque similiter : *Nudus egressus sum de utero matris meæ, nudus revertar illuc* (Job. i, 12). Hinc idem de quolibet opulento ac futura non prospiciente dicit : *Dives cum dormierit, nihil auferat, aperiet oculos suos et nihil inveniet, apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimit eum tempestas; tollit autem eum ventus urens, et volat turbo rapiet eum de loco suo* (Job xxv, 19). Alinc per Psalmistam dicitur : *Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes riri divitiarum in manibus suis* (Psal. lxxv, 6). Et rursus : *Ne timearis cum dives factus fuerit homo, et cum multiplicata fuerit gloria domus ejus, quoniam cum morietur non sumet hæc omnia, neque simul descendet cum eo gloria domus ejus* (Ps. xlviii, 17). Unde præmiserat : *Relinquent alienis divitias suas, sepulcra eorum, domus eorum in æternum* (Ibid. xi).

11. Cur itaque, o infelices, non attenditis quid habetis, quid estis, quid post modicum futuri estis? Illic certe quod temporaliter habetis non est vestrum, quia vox Veritatis est dicentis : *Si in altare fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis* (Luc. xvi, 12)? Quid autem estis si solliciti attenditis, vaporem, ventum et umbram vos invenietis; quia et Jacob dixit : *Quæ enim est vita vestra? Va-*

per est ad medicum parvus (Jac. iv, 14). Job quoque A
prosequitur : *Memento quia ventus est vita mea* (Job.
vii, 7). Baldat etiam occurrit, veraque sententia
dicit : *Ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt*
super terram (Job. viii, 9). Hinc per Psalmistam dicitur :
Dies mei sicut umbra declinaverunt (Ps. ci, 12),
atque de quolibet impio sententiam proferens idem
Psalmista ait : *Vidi impium superexaltatum et ele-*
vatum super cedros Libani, transivi, et ecce non erat :
quæsi eum, et non est inventus locus ejus (Ps. xxxvi,
55). Hinc supra memoratus Job.... admirando lo-
quitur, dicens : *Homo cum mortuus fuerit, et nudatus,*
ubi quæso est (Job. xiv, 10)? Quid vero post modicum
futuri sitis, mortuorum ossa et cinis in sepul-
cris demonstrant. Vade itaque, o dives, ad monu-
menta regum et divitum, et ibi te inspice, ibi glo-
riam temporalem quam ipsi amaverunt, quamque tu
anxius exsequeris, inquire. Nunquid non tibi vide-
tur, non quidem verbis, sed exemplis, homo mor-
tuus loqui de sepulcro : Quod tu es, ego fui ; et
quod ego sum, tu quoque post modicum futurus es?
Ego enim quondam opulentus et pinguis, post lascivientes
et innumeras hujus vitæ voluptates ad mortem
carnis perveni, post mortem carnis in vermes ;
post vermes in pulvere redactus sum. Ubi est
nunc superbia vitæ? ubi illecebræ ac voluptates
carnalium vitiorum? ubi blandiens uxoris affectus?
ubi succrescens filiorum profectus? ubi obediens
famulorum apparatus? ubi animum distendens
agrorum, vinearum nemorumque redditus? ubi the-
saurorum gravissimum pondus? ubi vestium diverso
schemate, auro, gemmis ac margaritis fulgens ornatus?
ubi, inquam, hæc omnia sunt? Attendis nimirum,
nisi cæcus es, quia necum jam non sunt. Utinam
autem, et illius cujus exemplum talia quodammodo
clamat, et vestra quibus talia clamat, hæc sola
damnatio esset, et non potius æternum subsequens
tormentum. Audite igitur quæ sit impiorum habita-
tio, quæ sit post hujus vitæ excessum reproborum
damnatio. De illorum namque sempiterna mansione
scriptum est : *Convertentur torrentes ejus in picem,*
et humus ejus in picem ardentem, nocte et die non
extinguetur in sempiternum : ascendet fumus ejus a
generatione in generationem (Isa. xxxiv, 9).

12. Ad hanc impiorum terram, ad hanc reprobo-
rum damnationem ante adventum Mediatoris nostri,
etsi nequaquam eorum poena plectendi, illi etiam
post mortem descendeant, qui in hac vita pie vi-
vebant. Unde beatus quoque Job deprecatus ait :
Dimitte me ut plangam paululum, antequam vadam
ad terram tenebrosam et operam mortis caligine, ter-
ram miseriæ et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nul-
lus ordo, sed sempiternus horror inhabitat (Job. x,
20). De hac habitatione malorum per Isaiam dicitur :
Dilatavit infernum animam suam, et aperuit os
suum absque ullo termino ; et descendit fortes ejus,
et populus ejus, et sublimes gloriosique ejus ad eum
(Isa. v, 14). De hac in Apocalypsi angelus ait : In-
fernus et mors missi sunt in stagnum ignis, hæc mors

secunda est stagnum ignis (Apoc. xx, 14). De hac
quoque Dominus in Evangelio dicit : *Mittite eum in*
tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium
(Matth. xxii, 13). Hanc certe habitationem non so-
lum impiorum animæ, verum etiam qui earum cor-
pora dilaniant immortales vermes hæreditabunt,
sacra Scriptura attestante, quæ ait : Dominus omni-
potens vindicabit in eis, in die judicii visitabit illos.
Dabit enim ignem et vermes in carne eorum, ut uran-
tur et sentiant usque in sempiternum (Judith xvi, 20).
Et rursus : *Vermis eorum non morietur et ignis eorum*
non extinguetur, et erunt usque ad satietatem visionis
omni carni (Marc. ix, 44).

13. Pavete, miseri, torrentem in picem, quia et
subito rapiet eos quos rapuerit : ad ambulandum li-
beros gressus habere minime permittit. Pavete ha-
mum sepulcris, quia intolerabilem fetorem exhalat.
Pertimescite terram in pice ardentem, quia quos
suscipit exurit, simul et compeditos reddit. Formi-
date terram miseriæ, quia omnis indulgentia ibi
deerit. Pertimescite os inferni absque ullo termino
patefactum, quia crudeliter atque insatiabiliter cun-
ctos devorans, nec saturari novit, nec sufficit dicere :
Fugite stagnum ignis, quia quos suscipit demergit,
necat et urit. Cavete tenebras exteriores, quia nul-
lum ad eas lumen accedit. Evadere curate fletum
et stridorem dentium, quibus finis nunquam aderit.
Timele vermes immortales, quia in manducando
carnes vestras nulla erit satietas eis, et cum tot ac
tanta vobis in æternum adhæserint *tormenta, nun-*
quam deerit singularis avaritiæ deterior excruciatio.
Unde et per Jacobum vobis dicitur : *Agite nunc divi-*
tes, plorate ululantes in miseriis quæ advenerunt vo-
bis, divitiæ vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra
a tineis comesta sunt, aurum et argentum vestrum
æruinavit, et ærugo eorum in testimonium vobis erit,
et manducabit carnes vestras sicut ignis (Jac. v, 1).
Vobismetipsis itaque consulentes, recordamini, quæ-
sumus, talia ; recordantes pertimescite, ne incidatis
in talia : et qui non solum digitum unum in igne ad
modicum tenere, verum etiam famem ac sitim, fri-
gora vel nuditatem tolerare refugitis, tot ac tantæ
quæ præmisimus in perpetuum sustinere vehemen-
tissime paventes formidate ; sed nec dei judicii
expectatio formidabilis a memoria vestra recedat,
si quomodo, donante Domino Jesu Christo, et
amore præsentis sæculi intentio vestra semel dis-
jungat. De illo etenim die scriptum in propheta
legimus : *Iuxta est dies Domini, juxta et velocissimi.*
Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis (Soph.
i, 14). Dies iræ dies illa, dies tribulationis et angus-
tiæ, dies calamitatis et miseriæ, dies tenebrarum
et caliginis, dies nebulæ et turbis, dies tubæ et
clangoris. De die illa per Petrum dicitur : *Adveni-*
dies Domini ut fur, in qua cæli magno impetu tran-
sient, elementa vero calore solventur (II Petr. iii, 10).
Hinc Psalmista ait : *Ignis in conspectu ejus ardebit,*
et in circuitu ejus tempestas valida (Psalm. cxlix, 9).
Hinc propheta ex judicii nostri persona loquitur

dicens: *Expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meae in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna, ut effundam super eus, indignationem meam et omnem iram furoris mei; in igne enim aeli mei devorabitur omnis terra* (Soph. III, 8). Ecce etenim ira, tribulatio et angustia, calamitas et miseria, tenebrae et caligo, nebulae et turbo, tuba et clangor, ignis elementa consumens, tempestas valida cuncta devastans. Ira iudicis intolerabilis, furor importabilis, et quis peccatorum talia non pertimescat? Si Paulus, sanctorum labores et virtutes exsuperans, talia formidabat, ipse enim tremebundus clamat: *Terribilis est quaedam expectatio iudicii et ignis amulatio, quae consumptura est adversarios. Horrendum est incidere in manus Dei viventis* (Heb. x, 27, 31). Ibi certe ad vindictam malorum innumerabilis apparebit multitudo angelorum, et caelis ac terris ardentibus, Domino quoque atque apostolis consedentibus, separabit malos de medio justorum, et quodammodo zizaniam a tritico separantes, alligabunt fasciculos ad comburendum, dum pares paribus, id est avaros cum avaris, adulteros cum adulteris, homicidas cum homicidis, fornicatores cum fornicatoribus, fures cum furibus, raptores cum raptoribus, mendaces cum mendacibus, perjuros cum perjuris, voraces cum voracibus, ebriosos cum ebriosis, elatos cum elatis, superbos cum superbis aptaverint atque junxerint, ut par ibi sit manens supplicium, quorum in hac vita par exstitit conservatio; sed nec ullus erit reditus ad veniam ultra, quia ibunt in supplicium aeternum, nec precibus iram iudicis ad misericordiam aliquis flectet; quia omnibus secundum opera reddet, et quidem preces multiplicabunt, et ejulantes miseri clamabunt: *Domine, Domine, aperi nobis* (Luc. XIII, 25). Et tamen ab intus respondetur illis: *Amen dico vobis, nescio vos qui estis: discedite a me, operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium* (Ibid., 27).

14. Dicunt fortasse tales pro quibus talia ex divinis eloquiis proferimus: Ecce terruisti nos, et jam pene desperationi succubuimus. Si haec ita se habent, quis nostrum salvabitur? quid agendum est nobis? Respondeo non meis sed Domini verbis: *Intrate per angustam viam, quia lata porta et spatiosa est quae ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam; quoniam angusta porta et arcta est via quae ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam* (Luc. XIII, 24). At inveniunt: Arcta via et angusta porta illis proponitur qui saeculum derelinquunt, qui domos, agros, uxores, filios, servos atque ancillas, et omnia quae terreno affectu saeculares implicant, despiciunt, ut ei placeant cui se probaverunt. Verum est quod dicitis, sed et vobis juxta modulum ordinis vestri, secundum vires mensurae vestrae, arcta via et porta angusta obicitur. Quia Dominus duas tantum portas ac duas vias proposuit. Per latam portam et spatiosam viam multos dixit tendere ad perditionem; per angustam portam et arctam viam paucos intrare ad vitam; nec tertiam portam nec tertiam

viam ostendit. Quærite vos tertiam sicubi invenire potestis, et ambulate atque intrate per eam. Sed nolite vos fallere, non est amplius, non superest alia ad vitam, intrate per eam. Arcta enim via et angusta porta saecularibus viris est aliena non concupiscere, non furto, non fraude, non mendacio, non perjurio, non falso testimonio, non praemio, vel qualibet salutatione praeripere, propriis laboribus ac justis retribus contentum esse. Non plus quam unius animae exigit indigentia congregare, nullis nisi propriae uxoris concubitus misceri, a propria etiam conjuge illicitis temporibus abstinere, indictum quoque Quadragesimae dierum jejunium illibatam observare, spectaculis mundi postpositis, ecclesiae liminibus insistere, sumptus alimoniarum non ad voluptatem, sed ad necessitatem carnis percipere; et super haec omnia pro quotidianis ac minutis excessibus vel etiam gravioribus peccatis, eleemosynarum largitati deditum esse, quae procul dubio his qui terrena possident eminentior virtus specialisque delictorum abolitio est, si tamen peccare quisque desistat, dum hanc misericordiam indigentibus administrat. Unde scriptum est: *Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccata*. Hinc etiam Dominus in Evangelio admonet dicens: *Verum quod superest, date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis* (Luc. 1, 41). Hinc per quendam justum dicitur: *Eleemosyna ab omni peccato et a morte liberat, et non patitur animam ire ad tenebras* (Tob. IV, 11).

15. Fiducia magna erit coram Deo summo eleemosyna, omnibus qui faciunt eam: quibus etiam, attestante Evangelio, in finem dicitur: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Esurivi enim et dedistis mihi manducare. Hospes eram et collegistis me, nudus et operuistis me, infirmus et visitastis me, in carcere eram, et venistis ad me* (Matth. xxv, 34). Ipsa autem misericordiae erogatio ex voto atque hilaritate debet pendere, non ex tristitia, quia *hilarum datorem diligit Deus* (I Cor. 13, 7). In tantum etiam hanc decet profusius impendi, in quantum quisque se adeptum fuisse cognoscit. Unde rursus quidam homo Dei unicum prolem admonet dicens: *Quomodo potueris ita esto misericors: si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si autem exiguum fuerit, etiam exiguum libenter impertire stude; praemium enim bonum thesaurizas tibi in die necessitatis* (Tob. IV, 8). Quia vero nihil prosit cuilibet eleemosynis insistere, nisi studuerit a malis actibus declinare, quidam sapiens testatur dicens: *Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit mortuum, quid proficit lavatio ejus* (I Cor. xv, 29)? Hinc per Isaiam Dominus quoque admonet dicens: *Lavamini, mundi estote* (Isai. 1, 16). Hinc Psalmista dicit: *Declina a malo et fac bonum* (Psal. xxxvi, 27). Quod autem magis lugendum quam laudandum est, nonnulli ideo plura diripiunt, ut habeant unde largitori omnium pauca tribuant. Sed quoniam sit detestanda talium oblatio, Scriptura sacra

indicat, quæ dicit : *Qui offert sacrificium de rapina pauperis, tanquam si quis victimet filium in conspectu patris sui (Eccl. xxxiii, 24)*. Sicut enim interfectio filii atque effusio sanguinis ejus coram oculis patris qui genuit eum placere non potest : ita omnipotenti Deo oblatio de malis acquisita. Hinc per Isaiam de talibus dicitur : *Qui offert oblationem de substantia pauperis, quasi qui sanguinem suillum offerat, qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo (Isa. lxxvi, 3)*. Nihil certe in Veteri Testamento tam odibile, quam oblatio sanguinis suilli. Nihil tamen magis execrabile in Novo et Veteri, quam benedicere idolo, et tamen misericordia de rapinis pauperum oblata his merito comparatur. Quo contra sancta Scriptura præcipit dicens : *Ex substantia tua fac eleemosynam, et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere (Tob. iv, 7)* : ex substantia enim, inquit, tua, non ex aliena ; quia sicut ex tua Dei clementiam invenis, ita ex aliena iram incurris.

16. Aperte autem hoc in loco illud etiam occurrit quod memoriæ deluisse cognosco. Quia nonnulli ex justis quidem laboribus atque redditibus præparant quæ omnipotenti Deo offerant : in proprios tamen usus male acquisita assumunt, quibus dicendum est quia quanvis putentur justa, non tamen possunt placere summo Bono illorum munera, qui non studuerint immaculatam servare vitam. Quid enim pretiosius conditori nostro anima nostra ? An dona nostra ? Quod si anima sorduerit interius, nunquid munus aliud exterius placebit ? Restat igitur ut nihil ex iniquitate largitori vestro offeratis, nihil ex malo usu vestro assumatis, sed ex justis laboribus ac justis redditibus, et illi offeratis et vos vivatis. Restat etiam ut sit res temporalis in usu, solus ille qui vos creavit et bona temporalia præparavit in desiderio, ut cum transierint illa quæ dedit, perveniatis ad illum qui dedit, cum quo sine fine gaudeatis, sine fine regnetis, in cujus regno sicut sol fulgeatis, ut lilia et rosæ vernantes redoleatis, omnibus divitiis

A perenniter affluatis, ubi sanctis Deumque timentibus civitas præparata est, cujus fundamentum omnium lapidum pretiosorum ornatus subsistunt, quæ habet portas ex singulis margaritis, cujus platea ex auro mundissimo constat, per cujus medium flumen aquæ vitæ decurrit ex utraque parte fluminis, lignum vitæ afferens fructus duodecim per menses duodecim, ubi manna absconsam et panis angelorum edentibus datur ; qui sic saturitatem affert, ut nunquam fastidium inferat ; sic esuriam tollit, ut nunquam edenti cupiditatem adimat ; ubi nullus sole, nullus luna atque lucerna indigebit, quia nox ibi non erit, et Dominus Deus omnipotens lumen omnium erit. Ab illa autem luce, quam tunc sancti videbunt, hæc quam modo videmus lumen accepit, longe eminentior, longe præstantior quam ista, quia illa creatrix, ista creata. Illa lux mentium, hæc lux corporum. Non ergo illa talis qualem videre consuevimus oculis carnis ; sed nec illa bona quæ præmissimus talia erunt, qualia vel videre in hac vita, vel audire, vel cogitare aliquis potest ; sed multo excellentiora, multoque beatiora, quia, ut Scriptura ait : *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (I Cor. ii, 9)*. Illam igitur inquirete, illam desiderate, ad illam mentis desiderio tendite. Ego certe qui nullum adulationibus decipere audeo, nulli quod utile est subtrahere quæro, quia hæc quæ promissa sunt, non contra avaros, sed contra avaritiam ; non contra naturam, sed contra vitium protuli. *Quod melius consilium dare possum non invenio, quique etsi in extirpatione cupiditatis totum ut potui laborem exhibui, tamen octoginta et amplius Scripturarum testimoniis, quasi quibusdam ictibus surculos ejus incidendo percutiens, a mercede vacuus non ero, fidelem retinens promissorem mediatorem Dei et hominum hominem Christum Jesum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

SERMO DE LECTIONE EVANGELICA,

EDITUS A DOMINO AUBERTO PRESBYTERO ATQUE ABBATE, IN PURIFICATIONE S. MARIE.

(Ex duobus Mss., uno S. Germani a Pratis, altero Floriacensi, apud Martene ampliss. Coll. t. IX.)

1. Subtiliter a fidelibus quæ sit hujus diei festivitas perpendatur ; eo devotionis affectu eam celebrandam suscipient, quo dominicæ nativitatis, circumcisionis atque apparitionis solemnities sunt obsecuti. Illius enim est ista solemnitas cujus et illa, sed nec minor ista quam illa : quod utique in hoc sermone apertis monstrabimus documentis. Hujus quippe diei solemnitas, sicut a quibusdam ignoratur, sic a multis præ cæteris anni solemnitatibus honoratior habetur : maxime autem eo loco quo primatum Ecclesia catholica in primo pastore sortita est. In tanta enim reverentia ab illis habetur, ut ea die cuncta

1) civitatis turba in unum collecta, immensis cereorum luminibus corusca, missarum solemnities concelebrat, nullusque aditum publicæ stationis intret, qui lumen manibus non tenuerit, tanquam scilicet Dominum in templum oblaturi, imo etiam suscepturi, et fidei lumen quæ interius fulgeat, exterius oblationis suæ religione demonstrant.

2. Hodie namque juxta legem atque Evangelium, præactis a nativitate Christi quadraginta diebus, in templo est a parentibus idem Dominus præsentatus. Hodie a sancto Simeone susceptus, Patrique cum sacris oblatibus muneribus. Hodie re-temptionem Is-